

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та маркетингу (№ 605)

ЗАТВЕРДЖУЮ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК З

Філіп Л.О. Філіпковська
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 30 » 08 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 051 «Економіка»,
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: «Економіка підприємства»
(найменування освітньої програми)

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»,
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: «Міжнародна економіка»,
(найменування освітньої програми)

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»,

Спеціальність: 075 «Маркетинг»,
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: «Маркетинг»,
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Робоча програма «Економіка праці та соціально-трудові відносини»
(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 051 «Економіка», освітньою програмою «Економіка підприємства»; спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», освітньою програмою: «Міжнародна економіка»; спеціальністю: 075 «Маркетинг», освітньою програмою: «Маркетинг»,

« 17 » липня _____ 2019 р., – 10 с.

Розробник: Давидова І.О. зав.каф, д.е.н., професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання) _____ (підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри економіки та маркетингу (№ 605)
(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 30 » серпня _____ 2019 р.

Завідувач кафедри д.е.н., професор _____ (підпис) І.О. Давидова
(науковий ступінь та вчене звання) (ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки (спеціальність, спеціалізація), рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5/4,5	<p>Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки».</u></p> <p>Спеціальність <u>051 «Економіка».</u> (код та найменування)</p> <p>Освітня програма <u>«Економіка підприємства».</u> (найменування)</p> <p>Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування».</u></p> <p>Спеціальність <u>075 «Маркетинг».</u> (код та найменування)</p> <p>Освітня програма <u>«Маркетинг».</u> (найменування)</p> <p>Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u></p> <p>Спеціальність <u>051 «Економіка».</u> (код та найменування)</p> <p>Освітня програма <u>«Економіка підприємства».</u> (найменування)</p> <p>Галузь знань <u>29 «Міжнародні відносини»</u></p> <p>Спеціальність <u>292 «Міжнародні економічні відносини».</u> (код та найменування)</p> <p>Освітня програма <u>«Міжнародна економіка»</u> (найменування)</p> <p>Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</p>	ОБОВ'ЯЗКОВА
Кількість модулів – 2 / 2		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2019/2020
Індивідуальне завдання		Семестр
Визначення ефективності оплати праці (назва)		4-й
Загальна кількість годин 135		Лекції ¹⁾
		32 годин
		Практичні, семінарські ¹⁾
		32 годин
		Лабораторні ¹⁾
	___ годин	
	Самостійна робота	
	71 година	
	Вид контролю	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4.3	іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – $64/71=0,86$

¹⁾ Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини» є формування системи теоретичних і прикладних знань щодо аналізу трудової поведінки людей та роботи механізмів ринку праці, комплексного розуміння проблем ринку праці та соціально-трудових відносин; опанування навичками економічних розрахунків, розв'язання практичних завдань в організації та плануванні праці, розуміння управління трудовими ресурсами та соціальної політики держави.

Завдання: Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини» є вивчення господарських процесів на ринку праці в системі ринкових відносин; ознайомлення з методичним інструментарієм розробки та реалізації завдань удосконалення і регулювання соціально-трудових відносин на ринку праці.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- *знати:*
- основні цілі, задачі та організаційно-економічні умови функціонування ринку праці на рівні держави, галузі та підприємства;
- теорію поведінки особистості і взаємовідносин на ринку праці між роботодавцем та робітником;
- вимоги к формуванню і використанню трудових ресурсів, їх професійній підготовці, перепідготовці;
- сутність та методи вимірювання продуктивності праці і її ефективності, резерви і фактори її зростання;
- підходи до планування та організації праці; визначення рівня життя і соціальних гарантій працівників;
- законодавство в сфері організації праці, зайнятості і заробітної платні.

Результати навчання

вміти:

- визначати витрати робочого часу; здійснювати нормування; поділ й кооперацію праці; організацію робочих місць; раціоналізацію трудового процесу;
- аналізувати та планувати системи оплати праці, трудові показники.
- аналізувати структуру та управління підприємством;
- визначати резерви зростання продуктивності праці.

мати уявлення:

- про існуючі концепції взаємовідносин на ринку праці та їх соціальні наслідки;
- стратегії формування ресурсного потенціалу суспільства та його ефективного використання;
- управління процесом підвищення продуктивності і ефективності праці в умовах ринку на різних рівнях виробництва;
- вітчизняний та міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин, заробітної платні і доходів.

мати навички:

- забезпечення ефективного використання ресурсів праці;
- моніторингу соціально-трудової сфери з метою регулювання і удосконалення соціально-трудових відносин,
- оцінки соціально-економічної ефективності та наслідків управлінських рішень в трудовій сфері.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
Політекономія Макроекономіка Мікроекономіка Демографія Статистика	Економіка підприємства Економічний аналіз Управління потенціалом підприємства

3. Програма навчальної дисципліни Модуль 1

Змістовний модуль 1. Праця як основа розвитку суспільства і фактор виробництва

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни. Об'єкти вивчення дисципліни "Економіка праці і соціально-трудові відносини". Організація, функціонування та результати діяльності ринків праці, поведінка роботодавців та працівників в результаті впливу стимулів у вигляді заробітної платні, цін, прибутку, впливу негрошових факторів, державна політика в сфері соціально-трудових відносин як об'єкти вивчення дисципліни. Предмет вивчення дисципліни. Завдання дисципліни.

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. Характеристика населення. Трудові ресурси: демографічний, освітній, професійно-кваліфікаційний аспекти. Трудовий потенціал: суть, показники і структура. Динаміка змін в структурі населення України та світовій спільноті.

Тема 3. Соціально-трудові відносини як система. Характеристика соціально-трудових відносин. Суб'єкти соціально-трудових відносин. Форми соціально-трудових відносин. Соціальна сутність соціально-трудових відносин як системи у сучасних умовах господарювання. Методи регулювання соціально-трудових відносин.

Тема 4. Соціальне партнерство. Визначення соціального партнерства. Суб'єкти соціального партнерства. Сутність, показники, типи та соціальна структура трудового конфлікту.

Тема 5. Ринок праці та його регулювання. Ринок праці: сутність, зміст та структура. Сегменти ринку праці. Попит та пропозиція на ринку праці. Регулювання ринку праці.

Тема 6. Соціально-трудові відносини зайнятості. Форми і види зайнятості. Форми безробіття. Регулювання зайнятості і державна політика зайнятості.

Модульний контроль.

Змістовний модуль 2. Організація та оплата праці в умовах ринкових відносин

Тема 7. Організація і нормування праці. Поняття та основні напрямки організації праці. Трудовий процес та його раціоналізація. Умови праці та фактори їх формування.

Тема 8. Продуктивність та ефективність праці. Ефективність та методи вимірювання продуктивності праці. Фактори, які впливають на продуктивність праці. Продуктивність та рівень оплати.

Тема 9. Політика доходів та оплата праці. Рівень життя та доходів населення. Заробітна платня в економічній системі. Тарифна система. Форми і системи заробітної плати.

Тема 10. Планування праці. Методика планування праці. Планування чисельності і структури кадрів. Планування росту продуктивності праці.. Планування заробітної платні.

Тема 11. Аналіз, звітність та аудит у сфері праці. Система трудових показників і

взаємозв'язок їх елементів. Звітність та аудит у сфері праці.

Тема 12. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудових відносин. Специфіка досліджень проблем трудової організації в умовах ринку. Сутність, цілі та задачі соціологічних досліджень у сфері праці. Регулювання та удосконалення соціально-трудових відносин.

Тема 13. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин. Міжнародна організація праці. Цілі і основні напрямки діяльності Міжнародної організації праці. Основні Конвенції МОП. Міжнародна трудова міграція населення.

Модульний контроль.

Модуль 2.

Індивідуальне завдання (РР).

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовний модуль 1. Праця як основа розвитку суспільства і фактор виробництва					
ТЕМА 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	8	2	2		4
ТЕМА 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	11	4	2		5
ТЕМА 3. Соціально-трудові відносини як система	8	2	2		4
ТЕМА 4. Соціальне партнерство	8	2	2		4
ТЕМА 5 Ринок праці та його регулювання	8	2	2		4
ТЕМА 6. Соціально-трудові відносини зайнятості	9	2	2		5
Модульний контроль	2	2			
Разом за змістовним модулем 1	54	16	12		26
Змістовний модуль 2. «Побудова та аналіз багатофакторних економіко-математичних моделей соціально-економічних процесів та явищ»					
ТЕМА 7. Організація і нормування праці	9	2	2		5
ТЕМА 8. Продуктивність і ефективність праці	11	2	4		5
ТЕМА 9. Політика доходів і оплата праці	11	2	4		5
ТЕМА 10. Планування праці	9	2	2		5
ТЕМА 11. Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	11	2	4		5
ТЕМА 12. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення	9	2	2		5

соціально-трудових відносин					
Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	9	2	2		5
Модульний контроль	2	2			
Разом за змістовним модулем 2	71	16	20	-	35
Усього годин	125	32	32		61
Модуль 2					
Індивідуальне завдання	10	-	-	-	10
Контрольний захід					
Усього годин	135	32	32		71

5. Теми практичних занять

№ п/з	Назва теми	Кількість годин
1	Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	2
2	Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	2
3	Соціально-трудова відносина як система	2
4	Соціальне партнерство	2
5	Ринок праці та його регулювання	2
6	Соціально-трудова відносина зайнятості	2
7	Організація і нормування праці	2
8	Продуктивність і ефективність праці	4
9	Політика доходів і оплата праці	4
10	Планування праці	2
11	Аналіз, звітність, аудит у сфері праці	4
12	Моніторинг соціально-трудова сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудова відносин	2
13	Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин	2
Разом		32

6 - Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ознайомлення з Законами України “Про зайнятість населення” [1]. Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до тестування. Підготовка до розв’язання проблемної ситуації. (Тема 1).	4
2	Ознайомлення з Законами України “Про зайнятість населення”, “Про оплату праці”, з кодексом законів про працю України.[1],[3],[6]. Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до тестування. Підготовка до розв’язання проблемної ситуації (Тема 2).	5
3	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до тестування. Самостійне вивчення матеріалу з питань процесу формування соціально-трудових відносин на підприємствах (Тема 3).	4
4	Ознайомлення з Законами України “Про оплату праці”, з кодексом законів про працю України.[3],[6]. Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до розв’язання проблемної ситуації (Тема 4).	5
5	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до тестування. Самостійне вивчення матеріалу з питань форм соціального партнерства (Тема 5).	4
6	Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з законом “Про зайнятість населення”[1] (Тема 6).	4
7	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до тестування (Тема 7).	5
8	Опрацювання лекційного матеріалу, самостійне дослідження аспектів підвищення ефективності праці на підприємстві. (Тема 8).	5
9	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до тестування (Тема 9).	5
10	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до тестування (Тема 10).	5
11	Ознайомлення з законами України "Про власність" "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність".[6]. Опрацювання лекційного матеріалу, самостійне вивчення теоретичного матеріалу з питань удосконалення звітності та аудиту у сфері праці (Тема 11).	5
12	Ознайомлення з законами України “Про колективні договори і угоди”, з кодексом законів про працю та про відпустки.[2],[6]. Опрацювання лекційного матеріалу (Тема 12).	5
13	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до тестування (Тема 13).	5
14	ІНДЗ -РР	10
Разом		71

9. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуально-розрахункового завдання з визначення ефективності оплати праці.

10.Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, евристичний, дослідницький.

11. Методи контролю

Поточний, проміжний, підсумковий контроль, семестровий контроль (залік).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у вигляді теоретичних співбесід, розв'язання практичних завдань.

Проміжний контроль проводиться у вигляді тестування здобувачів за основними розділами курсу.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді захисту індивідуального завдання (РР).

Семестровий контроль – залік.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...0,5	6	0...3
Виконання практичних робіт	3...5	3	9...15
Модульний контроль	11...20	1	13...20
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...0,5	10	0...5
Виконання практичних робіт	3...5	4	12...20
Модульний контроль	11...20	1	13...20
Виконання і захист РР	15...17	1	13...17
Усього за семестр			60...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. У такому випадку семестровий контроль проводиться у вигляді тестування за темами курсу та захисту індивідуального завдання (РР).

Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- ринок праці як підсистема ринкової економіки, моделі ринків праці, функції сучасного ринку праці, типи, форми, різновиди та сегменти ринків праці та способи регулювання ринку праці;
- суб'єкти соціально-трудових відносин, основні напрями соціального захисту у сфері праці, системи соціально-трудових відносин у суспільстві;
- показники використання праці та методика їх нормування;
- система показників продуктивності праці;

- соціально-економічну сутність заробітної плати, функції заробітної плати і принципи її організації, складові тарифної системи оплати праці;
- міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин.
- **Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:**
 - визначити загальну чисельність і структуру кадрів підприємства;
 - визначити середньоблікову чисельність працівників;
- визначити коефіцієнти вибуття, прийому й плинності кадрів;
 - визначити загальну потребу в кадрах підприємства;
 - визначити заплановане зростання продуктивності праці;
 - визначити технологічну, виробничу й загальну трудомісткість виробничої програми підприємства й середній коефіцієнт виконання норм;
 - визначити економію робочої сили за рахунок підвищення продуктивності нового обладнання;
 - визначити зарібок робітника;
 - визначити розцінку на один виріб і зарібок робітника.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати й захистити всі практичні завдання, розрахункову роботу та здати тестування.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі практичні завдання, виконати розрахункову роботу та здати тестування. Продемонструвати в цілому високий рівень теоретичної підготовки згідно навчального плану, вміння застосовувати отриманні знання в процесі аналізу, використовувати відомі формули для вирішення задач,

Відмінно (90-100). Виконати й захистити всі практичні завдання, РР, здати модулі з максимальною кількістю балів. Досконально знати всі теми та вміння застосувати теоретичний матеріал щодо вирішення практичної ситуації шляхом практичного застосування теоретичних знань і умінь, застосовувати знання з окремих питань до конкретної соціально-економічної ситуації в трудовій сфері.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посібник. / А.М. Березюк, С.М. Мельников, О.С. Попов. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.С.Жуковського „ХАІ”, 2011. – 106 с.

2. Основи економічної теорії праці / А.М. Березюк, Я.В. Сафронов. - Нац. аерокосм. ун-т ім. М.С. Жуковського ХАІ”, 2008.

2. Давидова І.О. Чинники успішного працевлаштування за фахом: навчально-методичний посібник. – Харків, ХДУХТ, 2015. – 100 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник / О.А. Грішнова. - К.: "Знання", 2009. – 390с.

2. Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. / В.М. Гриньова, Шульга Г.Ю. - К.: "Знання", 2010. - 310 с.

3. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навчальний посібник / Л.Д. Гармідер, С.О. Філатова. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. – 640 с.

4. Калина А.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник. – Київ: Персонал, 2014. – 498 с.

5. Колот А.М. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Підручник / А. М. Колот, О. А. Грішнова, О. О. Герасименко та ін. ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. - К : КНЕУ, 2009. -711с.

Допоміжна

1. Абрамов В.М., Данюк В.М., Groшенко А.М., Колот А.М., Чернов В.І. Нормування праці. – К., 1995.

2. Генкин Б.М. Экономика и социология труда. Учебник для вузов. – М.: Группа НОРМА- ИНФРА, 1998. – 384 с.

3. Давидова І.О. Зайнятість і реалізація інтелектуального капіталу в умовах інноваційних перетворень : монографія / І.О. Давидова – Х.: ХДУХТ, 2013. – 327 с.

4. Давидова І.О. Ринок праці як фактор формування інтелектуальної ренти //Вісник Донецького національного університету. – 2014.- Серія В. Економіка і право. - С.90-92.

5. Давидова І.О. Прояв модальностей у сфері зайнятості та соціально-трудових відносин // Вісник Хмельницького національного університету. Серія Економічна. – 2015. – №2. Т.1. – С.58-61.

6. Давидова І.О. Взаємодія ринку праці та ринку освітніх послуг в процесі працевлаштування // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. - №5. – С.21-23.

7. Давидова І.О. Інноваційна зайнятість в аспекті її сутнісних характеристик // Ефективна економіка. – 2015. - №5. - Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua.

8. Давидова І.О. Теоретичний аналіз кваліфікованої праці в системі зайнятості України // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: global-national.in.ua. -

15. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про зайнятість населення» № 5067-17 від 05.07.12 р.

2. Закон України «Про оплату праці» № 108/95-вр від 24.03.1995 р.

3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне страхування на випадок безробіття» № 1533-14 від 23.09. 1999 р.

4. Закон України «Про колективні договори і угоди» № 3356-12 від 01.07.1993 р.

5. Конвенція МОП № 131 «Про встановлення мінімальної заробітної плати з особливим урахуванням країн, що розвиваються» від 3 червня 1970 р.

6. Конвенція МОП № 142 «Про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів» від 23 червня 1975 р.

7. Конвенція МОП № 168 «Про сприяння зайнятості і захист від безробіття» від 21 червня 1988 р.

8. Конвенція МОП №150 «Про регулювання питань праці: роль, функції й організацію» від 7 червня 1978 р.
9. Конвенція МОП № 160 «Про статистику праці» від 25 червня 1985 р.